

Samenwerkingsovereenkomst tussen de Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) en de Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR)

(kaderovereenkomst 1 juni 2015)

1 Algemeen kader van de overeenkomst.

- Het CLB en het CAR beschouwen elkaar als partners in de hulpverlening aan kinderen en jongeren en hun omgeving.
- Op het niveau van de diensten stemmen zij zich door regelmatig overleg op elkaar af. Kennis en erkenning van elkaars deskundigheid en respect voor elkaars autonomie van werken, zijn hierbij de leidende principes.
- Op het niveau van de hulpverlening streven zij naar een zo goed mogelijke samenwerking. Het belang van het kind of de jongere en de openheid naar het cliëntsysteem zijn hierbij de leidende principes.
- Het CLB en het CAR houden in hun samenwerking rekening met geldende regelgeving die op deze samenwerking betrekking heeft, inzonderheid de overeenkomst RIZIV/CAR¹ en de regelgeving rond revalidatie tijdens de lestijden²
- Op het niveau van diagnostische trajecten streven het CLB en het CAR naar een zo goed mogelijke samenwerking. Het belang van het kind of de jongere en de openheid naar het cliëntsysteem zijn hierbij de leidende principes.
- Informatie-uitwisseling dient te beantwoorden aan de wetgevingen inzake privacy, patiëntenrechten, beroepsgeheim en de rechtspositie van minderjarigen in de jeugdhulp.

2 Opdracht en hulpverleningsaanbod van de CAR

2.1 Opdracht CAR

De opdracht van het CAR bestaat uit de revalidatie van kinderen, jeugdigen en/of volwassenen die naar hen werden doorverwezen. Onder revalidatie wordt verstaan: "een proces van interdisciplinaire diagnostische en therapeutische interventies gericht op personen met een beperking en hun omgeving. Revalidatie beoogt een adequater persoonlijk en sociaal functioneren van de persoon in het gezin, de school, het werk en andere maatschappelijke situaties en een betere afstemming van deze omgeving op de specifieke noden van de persoon"³.

¹ zie http://www.riziv.be/care/nl/revalidatie/convention/cra_car/pdf/agreement20120501.pdf

² Basisonderwijs: zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13281>

Secundair onderwijs: zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13644>

Buitengewoon onderwijs: zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13259>

³ Maes, B. (red.), *Centra voor Ambulante Revalidatie in Vlaanderen*. Een profilering, 1999, SIG, Signaal 29, p. 4

*In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.
Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.*

De CAR richten zich tot specifieke doelgroepen, zoals ze omschreven zijn in de overeenkomst RIZIV/CAR. In bijlage 1 van deze overeenkomst wordt per CAR een overzicht gegeven van deze doelgroepen.

Revalidatie omvat twee hoofdfuncties: diagnostiek en behandeling.

Beiden worden vervuld door professionelen die hierbij gebruik maken van procedures, middelen en methoden die zo veel als mogelijk voldoen aan de op dat moment gangbare wetenschappelijke standaarden.

De diagnostische functie beoogt een duidelijk beeld te geven van de aanwezige problematiek en zijn impact op de activiteiten in en de participatie van de cliënt aan alle relevante levensdomeinen.

De behandelingsfunctie beoogt het opheffen of significant milderden van de gevolgen van de problematiek op de activiteiten in en de participatie van de cliënt aan alle relevante levensdomeinen. Deze revalidatie beantwoordt aan de overeenkomst tussen het RIZIV en het specifieke CAR en aan het betreffende Vlaams kwaliteitsdecreet.

2.2 Hulpverleningsaanbod CAR

Het aanbod bestaat uit:

- de aanmelding, waarna een diagnostisch proces wordt gepland of een doorverwijzing volgt voor meer aangepast onderzoek of hulpverlening
- multidisciplinair diagnostisch proces : dit bestaat uit de probleemverkenning, hypothesevorming en -toetsing en indicatiestelling
- advisering: dit bestaat uit een verwijzing of de voorstelling van het revalidatieprogramma
- behandeling: dit bestaat uit een multidisciplinair programma van, naargelang de problematiek, logopedie, audiologie, ergotherapie, (psycho)motoriek, psychotherapie, psychosociale begeleiding, medische begeleiding en supervisie.

Dit aanbod wordt gerealiseerd door een interdisciplinair werkend team in samenwerking met de cliënt en zijn omgeving.

3 Opdracht en begeleidingsaanbod van het CLB

3.1 Opdracht CLB

Het CLB ondersteunt de leerlingen, hun ouders, de leerkrachten en de schooldirecties in de scholen van hun werkgebied bij het verhogen van het welbevinden van de leerlingen. Het gaat daarbij uit van de (schoolgerelateerde) vragen en problemen van de leerlingen.

Het begeleidt de leerlingen door nieuwe perspectieven te openen in hun ontwikkeling tot zelfstandige volwassenen en volgt de gezondheid en het welbevinden van de leerlingen op.

Het CLB werkt handelingsgericht samen met de leerlingen, de ouders, het schoolteam (directie, leerkrachten en opvoedend personeel) en andere betrokken instanties in vier domeinen: het leren en studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg en het psychisch en sociaal functioneren.

In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.

Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.

Het begeleiden van de leerlingen is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de ouders en de school/leerkrachten. Het CLB werkt subsidiair ten aanzien van de school en de ouders. door het pedagogisch draagvlak van school en ouders te ondersteunen en te versterken. Op die manier kan de hulp zo dicht mogelijk bij de leerling plaatsvinden.

3.2 Begeleidingsaanbod CLB

Het CLB heeft een vraaggestuurd en een verplicht begeleidingsaanbod⁴.

Het vraaggestuurd leerlinggebonden aanbod bestaat uit een aaneenschakeling van kernactiviteiten zoals beschreven in het BVR tot vaststelling van de operationele doelen van de CLB. Het CLB garandeert door zijn teamwerking een multidisciplinaire aanpak in de vier begeleidingsdomeinen. De integrale benadering van de totale persoonlijkheid van de leerling staat hierbij centraal. Het onthaalt en verheldert de zorgvragen, verstrekt informatie en advies, doet handelingsgericht⁵ (en waar nodig classificierend) diagnostisch onderzoek⁶ en begeleidt op vraag van leerlingen, ouders, leerkrachten of schooldirecties. Waar nodig gebeurt dit in samenwerking met externe diensten. Bij doorverwijzing naar externe diensten fungeert het CLB als draaischijf tussen school en externe diensten⁷.

De CLB's werken handelingsgericht samen met scholen, ouders en leerlingen. In handelingsgerichte diagnostische trajecten ontwikkeld binnen PRODIA⁸ maken zij op basis van een bio-psycho-sociaal model (ICF-CY) een grondige analyse van de onderwijsbehoeften en opvoedingsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht(en) en ouders. Op basis daarvan formuleren ze de aanpassingen die nodig zijn aan de onderwijsomgeving om leerlingen met specifieke noden op een kwaliteitsvolle wijze te laten participeren aan het onderwijs. Deze analyse geeft zicht op de aard van de ondersteuning die daarbij nodig is. Intensief overleg met de school, de ouders en de leerling draagt daartoe bij.

Indien de ondersteuningsnoden van die aard zijn dat geïntegreerd of buitengewoon onderwijs nodig is, is het de unieke bevoegdheid van het CLB om dit (gemotiveerd) verslag op te maken.^{9,10}

Waar bijkomende diagnostiek of schoolexterne hulp noodzakelijk is, kan het CLB samenwerken met het CAR.

⁴ Vraaggestuurd, verzekerd en verplicht aanbod van het CLB: zie

- Decreet betreffende de Centra voor Leerlingenbegeleiding (1/12/1998), Art.9
- BVR tot vaststelling van de operationele doelen van CLB (03/07/2009)
- Verplicht opdrachten in kader van onderwijsreglementering zie Edulex (mbt. adviezen BuO en GON, schoolloopbaanadviezen, revalidatie tijdens de lestijden)

⁵ Met onderkende, verklarende en indicerende (veranderingsgerichte en adviesgerichte) hypothesen

⁶ Zie www.prodiagnostiek.be

⁷ Decreet betreffende de Centra voor Leerlingenbegeleiding (01/12/1998). Art 6,7° en BVR tot vaststelling van de operationele doelen van CLB (03/07/2009), Art. 5, 6°.

⁸ www.prodiagnostiek.be

⁹ <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2013-2014/g2290-7.pdf>

¹⁰ <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14717>

*In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.
Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.*

4 Verwijzings- en samenwerkingsmodaliteiten

4.1 Algemeen

- Het CLB en het CAR streven naar een goede onderlinge samenwerking.
- Het CLB engageert zich om de door het CAR aangeleverde diagnostiek mee te nemen in het handelingsgericht diagnostisch traject.
- Het CLB maakt, na toestemming van de leerling en/of de ouders, informatie die relevant is voor de diagnostiek of de begeleiding over aan het CAR. Deze informatie bevat de praktische en inhoudelijke informatie zoals vermeld in de 'Kijkwijzer'¹¹.
- Het CAR communiceert, mits toestemming van de bekwame cliënt of de ouders, de onderzoeksresultaten of de evolutie van de cliënt met het CLB en bezorgt, mits toestemming van de bekwame cliënt of zijn ouders en conform de geldende regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp, een kopie van de onderzoeks- of evolutieverslagen aan het CLB.
- Het CAR overlegt, mits toestemming van de bekwame cliënt of zijn ouders, en in samenspraak of samen met het CLB met de school, met het oog op onderlinge afstemming. Dit gebeurt zowel bij de opstart als bij verlenging van de therapie. Korte feedback van dit overleg wordt in het verslag opgenomen. Ook tussentijds kan overleg plaatsvinden wanneer dit om therapeutische redenen noodzakelijk is.
- Het CLB vervult de brugfunctie tussen de school, de ouders en het CAR, door op basis van de beschikbare informatie de leerling verder te ondersteunen in de school en door – in overleg met de cliënt en het CAR – de relevante informatie van het CAR te vertalen naar de school toe (directie, zorgcoördinator, leerkracht).
- Het CAR engageert zich om te overleggen met het begeleidende CLB wanneer er indicaties zijn dat veranderingen in de onderwijsloopbaan zich opdringen: vb. BuO, GON, pedagogisch-didactische maatregelen op school, specifieke hulp op school, ...zodat mogelijke adviezen op elkaar afgestemd worden. De ouders worden steeds betrokken bij dit overleg. In overleg tussen CLB en CAR kan gedurende de wachttijd voorafgaand aan het onderzoek in CAR het verzamelen van bijkomende informatie door het CLB ook tot de mogelijkheden behoren.
- Indien in het contact tussen ouders en CAR de mogelijkheid van BuO of GON ter sprake komt, informeert het CAR de ouders dat hiervoor met het CLB dient samengewerkt te worden en leidt het de ouders toe naar het CLB.
- Voor niet-schoolgaande kinderen (bv. voorschoolse leeftijd, kinderen en jongeren met ernstig meervoudige beperking, nieuwkomers met een ernstige problematiek,...) die binnen de doelgroep van de CAR-populatie vallen, waarbij na de diagnostiek het vermoeden bestaat dat het kind in aanmerking komt voor een gemotiveerd verslag¹² m.b.t. ondersteuning van het geïntegreerd onderwijs of voor een verslag¹³ dat recht geeft op BuO, zal het CAR – mits

¹¹ zie bijlage 3

¹² Een leerling komt in aanmerking voor een gemotiveerd verslag als blijkt

1° dat, met toepassing van de principes van artikel 8, tweede lid, het inzetten van de ondersteuning in het kader van het geïntegreerd onderwijs, in combinatie met compenserende of dispenserende maatregelen, nodig en voldoende geacht wordt om de leerling het gemeenschappelijk curriculum te laten volgen;

2° dat de leerling voldoet aan de criteria van een van de punten van artikel 10, §1, 1° tot 8°, met uitzondering van 5°;

3° dat de leerling ten minste negen maanden voltijds buitengewoon onderwijs in het betreffende type heeft gevolgd, onmiddellijk voorafgaand aan zijn toelating tot hetgeïntegreerd basisonderwijs, indien blijkt dat hij voldoet aan de criteria van artikel 10, §1, 1°.

¹³ Een leerling komt in aanmerking voor een verslag als voldaan is aan de volgende voorwaarden:

In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.

Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.

toestemming van de ouders – het verslag van het multidisciplinair bilan doorgeven aan het CLB dat voor de opmaak van het verslag dat toegang geeft tot buitengewoon onderwijs aangesproken wordt. Welk CLB dit is, wordt samen met de ouders bepaald, rekening houdend met de nabijheid van de woonplaats van het kind. Het CLB mag de verslaggeving van het CAR gebruiken voor het Gemotiveerd Verslag of het Verslag BuO mits toestemming van de ouders.

- Specifiek voor aanmeldingen van jonge kleuters die nog niet schoolgaand zijn of nog maar net ingestapt zijn, waarbij het CLB-team bijkomend onderzoek bij het CAR nodig acht, engageert het CAR zich om het onderzoek zo snel mogelijk op te starten.
- Indien op het CAR beroep wordt gedaan in het kader van een second opinion, engageert het CAR zich om de dialoog op gang te trekken tussen het CAR, de ouders en het CLB.
- Bij een vraag naar second opinion naar aanleiding van een (gemotiveerd) verslag zoals bepaald in het M-decreet verwijst het CAR de ouders door naar een ander CLB om de procedure second opinion binnen CLB te doorlopen. Indien dit niet volstaat en er onenigheid blijft tussen ouders, school en CLB over het afleveren van het verslag kan, op initiatief van een van de betrokken partijen, een beroep gedaan worden op de Vlaamse Bemiddelingscommissie.

4.2 Verwijzings- en samenwerkingsmodaliteiten bij revalidatie buiten de lestijden

Het CLB begeleidt de leerlingen op vier domeinen: leren en studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg en het psychisch en sociaal functioneren. Wanneer het hierbij gaat over kinderen die buitenschoolse hulp nodig hebben omwille van complexe ontwikkelingsstoornissen (groep 4 zoals beschreven in artikel 3 van de conventie RIZIV-CAR) en waarbij één van de domeinen de schoolse vaardigheden betreft, kan – onder verantwoordelijkheid van de arts van het CLB¹⁴ – doorverwezen worden wordt naar de CAR. In dat geval neemt het CLB de volgende taken op zich:

- Het CLB motiveert de leerling en/of zijn ouders voor deze doorverwijzing. Het CLB bespreekt de hulpvraag met de leerling en/of zijn ouders indien de leerling jonger is dan 12 jaar.
- In samenspraak met de betrokkenen informeert het CLB de school.
- Het CLB verbindt zich ertoe aan het CAR een verwijsbrief te bezorgen, ondertekend door de CLB-arts¹⁵.
- Wanneer de hulpverlening aan een cliënt die door het CLB verwezen werd, wordt stopgezet, dan bezorgt het CAR aan het CLB een eindverslag.
- Het CLB volgt de leerling bij het stopzetten van de hulpverlening door het CAR verder op.

^{1°} dat de fasen van het zorgcontinuüm voor de betreffende leerling werden doorlopen, tenzij de school in uitzonderlijke omstandigheden kan motiveren dat het doorlopen van een bepaalde fase niet relevant is;

^{2°} dat met toepassing van de principes van artikel 8, tweede lid, de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende en dispenserende maatregelen die nodig zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te blijven meenemen, ofwel disproportioneel, ofwel onvoldoende zijn;

^{3°} dat de onderwijsbehoefte van de leerling werden omschreven met toepassing van een classificatiesysteem dat wetenschappelijk onderbouwd is en gebaseerd is op een interactionele visie en een sociaal model van handicap;

^{4°} dat de onderwijsbehoefte niet louter toe te schrijven zijn aan een SES-kenmerk van de leerling, vermeld in artikel 133;

^{5°} welk type voor de leerling van toepassing is, als bepaald in artikel 10, §1, 1° tot 8°, met uitzondering van 5°

¹⁴ Zie http://www.riziv.be/care/nl/revalidatie/convention/cra_car/pdf/agreement20120501.pdf, artikel 8, §2, tweede lid

¹⁵ zie voorbeeld in bijlage 2

In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.

Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.

4.3 Verwijzings- en samenwerkingsmodaliteiten bij revalidatie tijdens de lestijden

- Ouders kunnen aan de school vragen om revalidatie tijdens de lestijden toe te staan. Ze bezorgen daartoe een verklaring aan de school waarom de revalidatie tijdens de lestijden moet gebeuren, evenals (ingeval van ziekte of ongeval) een medisch attest waaruit de noodzaak, de duur en de frequentie van de revalidatie blijkt.
- Het CLB verzamelt de nodige informatie bij de ouders, bij de revalidatieverstrekker, op school en uit het CLB-dossier van de leerling om tot een gemotiveerd advies te kunnen komen.
- Het CAR bezorgt de nodige informatie aan het CLB over de gewenste/noodzakelijke revalidatie.
- Het CLB formuleert zijn advies inzake revalidatie tijdens de lestijden. Het houdt daarbij in eerste instantie rekening met de noodzaak/meerwaarde van revalidatie *tijdens* de lestijden. In geval van revalidatie omwille van een stoornis houdt het CLB in zijn advisering bijkomend rekening met het al dan niet schoolgebonden karakter van de beoogde/gewenste revalidatie, en met de kwaliteit van de aangeleverde diagnose.
- Op basis van deze informatie, en na overleg op de klassenraad en met de ouders, formuleert het CLB een advies. Dit kan een gunstig of ongunstig advies zijn¹⁶. Het CLB bezorgt dit advies aan de schooldirectie. De schooldirectie beslist of de revalidatie wel of niet tijdens de lestijden kan doorgaan.
- Het CAR sluit een samenwerkingsovereenkomst af met de school, waarin verduidelijkt wordt hoe de revalidatie het onderwijs voor de leerling in kwestie zal aanvullen en hoe de informatieuitwisseling zal verlopen.
- Op het einde van het schooljaar bezorgt de revalidatieverstrekker een evaluatieverslag aan de schooldirectie en aan de CLB-directie, met inachtneming van de privacywetgeving waaraan hij onderworpen is.

5. Verantwoordelijkheid en uitwisseling van informatie

- De informatie-uitwisseling dient te gebeuren in de grootst mogelijke openheid naar de cliënt en conform de geldende regels inzake het beroepsgeheim, de deontologie, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp.
- Informatie die, in overleg met de bekwame cliënt of zijn ouders, uitgewisseld wordt aan de school bevat louter gegevens die relevant zijn voor de begeleiding/ondersteuning van de leerling door de school.
- Aan de bekwame cliënt of zijn ouders wordt door het CAR schriftelijke toestemming gevraagd om gegevens uit te wisselen tussen het betreffende CLB enerzijds en het CAR anderzijds. Indien deze informatie-uitwisseling door de ouders/cliënt wordt geweigerd, dan wordt deze weigering gerespecteerd. Deze toestemming wordt steeds doorgefaxt, gemaïld of opgestuurd door de informatievragerende dienst.
- Het CAR engageert zich om, mits toestemming van de ouders, na afloop van het onderzoek een kopie van hun onderzoeksgegevens en –besluiten door te geven aan het CLB in functie van de inschatting van de onderwijsbehoeften van het kind.

¹⁶ zie voorbeeld in bijlage 4

*In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.
Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.*

- Alle contacten/briefwisseling tussen het CAR en het CLB gebeuren ten aanzien van het multidisciplinair team.

6. Opvolging en evaluatie

Deze samenwerkingsovereenkomst is een kaderovereenkomst tussen het CLB en het CAR die de overeenkomst onderschrijven.

In de loop van de samenwerking kan dit akkoord bijgestuurd worden op basis van de praktijkervaringen.

Beide partijen engageren zich om minstens een keer per jaar te overleggen. Op dit overleg kan de samenwerkingsovereenkomst geëvalueerd worden. Indien er zich problemen voordoen in de uitvoering van dit samenwerkingsakkoord wordt dit opgenomen op het niveau van de verantwoordelijken voor de samenwerking.

In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.

Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.

7. De organisaties die dit akkoord onderschrijven

OVSG
Patriek Delbaere, directeur OVSG

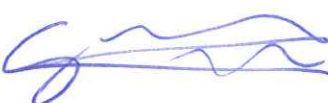

POV
Patrick Weyn, directeur POV

CLB GO!
Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!
onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

Vrije-CLB-Koepel vzw
Stefan Grielens, algemeen directeur

Federatie CAR
Stefaan Singelée, voorzitter

*In de ISC overleggen en werken de de CLB's van alle netten samen.
Waar nodig nemen ze sectorale standpunten in om de belangen van de CLB's te behartigen.*